

Ігор БРИНДАК

У 2015 році світова спільнота під егідою ООН відзначала ювілей 200-ліття від дня народження визначного італійського педагога, а одночасно католицького священика і святого о. Джованні Боско (16.08.1815 — 31.01.1888), відомого ще як Дон Боско. Його особою у свій час цікавилися і кінематографісти, а тому наша публікація присвячена одному з фільмів про видатного Апостола молоді.

Загалом, більшість читачів, напевно, знає, хто такий дон Боско, але для тих, хто не знає, коротко поясню. Отець Джованні Боско – священик, який служив у італійському місті Торіно. Все своє життя він присвятив апостольській праці серед покинутих дітей та молоді, яких у XIX столітті було чимало. Отець збирав їх, провадив науки, а згодом почав засновувати ораторії – спеціальні заклади, де ті діти, які не мали батьків або даху над головою, могли жити, а інші просто приходили на науку та різні відпочинкові заходи. Крім релігії, отець навчав дітей різним ремеслам, щоб вони, коли підростуть, могли знайти собі належну працю. Він започаткував і так звану превентивну, тобто запобіжну, систему виховання. Суть її полягає в тому, щоб працювати з молоддю так, аби вона сама не хотіла робити чогось злого. Спочатку о.Боско займався з дітьми особисто, а пізніше із своїх колишніх вихованців заснував згромадження салезіян, а згодом – згромадження Дочок Марії-Помічниці для праці з дівчатами. Апостол молоді відійшов у вічність 31 січня 1888 року.

У 1934 році його було канонізовано Католицькою Церквою. Його особа викликала повагу навіть в осіб, ворожих до Церкви. Віддавали йому пошану політики, письменники, журналісти, а також кінематографісти. Перший художній фільм під назвою «Дон Боско» був знятий у 1936 році режисером Гоффредо Алессандріні. Оскільки стрічка була знята одразу після канонізації, то її завершують документальні кадри із канонізаційних урочистостей. У 1988 році, коли відзначалося століття з дня смерті святого, режисер Леонардо Кастелані зробив другу екранізацію його життя під такою ж назвою «Дон Боско». Третій фільм зняв режисер Людовіко Гаспаріні у 2004 році.

Ми зупинимось на стрічці Леонардо Кастелані. Для нас вона є цікавою тим, що в ній показані дві сюжетні лінії. Одна – це, власне, сам отець Боско і його апостольська діяльність. А друга – історія двох молодих закоханих людей – Джузеппе і Ліни. Джузеппе – колишній член вуличної банди, який залишив злочинне життя і став учнем о. Боско, а пізніше познайомився із дівчиною на ім'я Ліна. Досягши повноліття, Джузеппе залишив ораторію і подався на заробітки, щоб мати кошти для створення майбутньої родини. Однак життя обернулося так, що він знову зв'язався з бандою, до якої колись належав, брав участь у різних злочинних діях і, як результат, потрапив до в'язниці, де його пізніше відвідав колишній вчитель і наставник о. Джованні Боско.

Тепер звернемося трішки до історії. У всіх трьох фільмах, присвячених Апостолу молоді, показано момент, коли отець Боско відвідав в'язницю Дженерале. Цей факт дійсно мав

місце у 1855 році. Отець отримав дозвіл від міністра внутрішніх справ Урбано Ратацці провести духовні науки для в'язнів у Дженерале. На закінчення місії він звернувся до Ратацці із незвичним проханням: дозволити на один день вивести в'язнів із собою на прогулянку за місто запевнивши, що ніхто не втече. Міністр спочатку відмовляв у такій дивній пропозиції, пізніше погодився, але при умові, що вздовж дороги, якою будуть іти в'язні, він поставить переодягнених у цивільне карабінерів. Але Дон Боско з цим не погодився. І тоді Ратацці дав згоду на прогулянку священика з в'язнями без будь-якого супроводу. І сталася дійсно вражаюча подія: отець вивів із Дженерале 350 в'язнів, здійснив з ними прогулянку за місто, де вони мали відпочинкові заходи, а під вечір всі до одного повернулися. Тим вчинком Дон Боско не тільки хотів виявити любов до ув'язнених, хоча це теж входило в його плани, але також показати, яку силу має християнське виховання. Це він писав і в своїх працях: «Лише релігія спроможна покласти основи під велике діло доброго виховання та завершити його... Релігія і розум – це два стовпи, на яких спирається вся моя виховна система. Справжня релігія, щира релігія, що керує життям молоді, і розум, що застосовує святі релігійні принципи до кожного конкретного випадку – в цих двох словах міститься вся практикуюча мною система виховання» .

Ще один випадок із життя цього святого. Він, правда, у фільмі не показаний, але вартий, щоб його згадати. У 1877 році салезіянські заклади відвідував англійський політик лорд Пальместрон. Він був вражений надзвичайно зразковою поведінкою вихованців, але найбільше його здивувало інше, коли дізнався, що дон Боско і загалом салезіяни у своїй педагогічній діяльності цілком відмовились від тілесних покарань. Варто нагадати, що це було XIX ст. і тілесні покарання у дитячих закладах у тому часі були загально поширеним явищем. Тож коли лорд запитав в дона Боска, як йому вдається так впливати на поведінку своїх вихованців, останній відповів дуже просто: «Часта Свята Сповідь, часте Святе Причастя і щоденна участь у Службі Божій». На що лорд зауважив: «Цих засобів ми не маємо (Англія, як відомо, є протестантською державою). Але чи не можна замінити їх іншими?» На це дон Боско сказав: «Коли не сперти виховання на релігійних основах, тоді треба шукати допомоги в грозьбах і палиці». Пальместрон погодився: «Ви зовсім праві: релігія або палиця. Я перекажу це в Лондоні» .

Цей діалог між видатним педагогом і англійським лордом залишається актуальним і для нашого часу, бо справа виховання є дуже проблематичною як в школах, так і в родинях. До речі, думки подібні до тих, які вище цитувались, розділяли і деякі видатні українські педагоги Ушинський, Ващенко, Тисовський та інші. Вони подібно до о. Боска теж відзначали велике значення християнських вартостей у вихованні молоді.

Тепер повернемося до фільмової історії про Ліну і Джузеппе. У стрічці Кастелані показано, що коли дон Боско вивів в'язнів із Дженарале на прогулянку, то Джузеппе все ж мав намір втекти, але Ліна, з якою він тоді зустрівся, відмовила його від такого вчинку. Вона переконала свого хлопця, що його втеча буде підлістю у ставленні до отця Боска, бо він може мати за це серйозні неприємності. І Джузеппе таки повернувся у Дженерале. Пізніше, вже вийшовши з в'язниці, він приходить до отця Боска і просить прийняти його у згромадження. Але священик говорить Джузеппе, що в нього є інше покликання, він повинен повернутися до Ліни і створити родину. Остаточо Джузеппе і Ліна поєднують своє життя. Для чого у стрічці про дона Боско режисер Кастелані вставив ще сюжет про Джузеппе і Ліну? А власне, щоб показати, що чесні стосунки до одруження є запорукою майбутнього сімейного щастя, те, що Ліна застерегла свого

майбутнього нареченого від явно нечесного вчинку, це повернуло його їй у майбутньому. Це теж дуже повчальний момент для всіх, хто планує створити родину. І це одна важлива наука від Апостола молоді: «Треба перш за все робити охоче те, що дітям справляє радість, тоді і діти робитимуть охоче те, що справляє радість вихователям» . Загалом, хочеться сказати наступне: і в житті, і в писаннях о. Джованні Боско можна знайти дуже багато цікавих речей, важливих як для педагогів, так і для батьків. Всі три фільми, про які згадувалось у даній публікації, також можуть бути дуже добрим педагогічним засобом. Тому радив би всім, по можливості, їх переглянути.

Ігор БРИНДАК. Апостол молоді о. Джованні Боско у кінематографі//СЛОВО № 4 (64)
2015-2016. с.34-35